

Jana Vlášková, Rokoková móda na portrétech šlechticů z českých zemí a jejich vizuální sebeprezentace , bakalářská práce, Ústav českých dějin FF UK, Praha 2010, 136 s. – oponentský posudek (D.Kutílková)

Posuzovaná práce věnovaná rokokové módě českých šlechticů je cenným příspěvkem k dějinám hmotné i duchovní kultury, neboť oděvy jsou pojímány nejen jako materiálově užitkové předměty, ale také ve své funkci znaku symbolizujícího postavení šlechtice ve veřejném i každodenním soukromém životě, kterým přecházejí do sféry duchovní kultury.

Ve své práci autorka vychází z teorie, že ve vývoji odívání představují základní části oděvu po jistou dobu charakteristický typ, který se vyznačuje určitým stříhem, materiálem, barvou a odpovídajícími doplňky. Na základě současné historické a uměleckohistorické odborné literatury, zejména práce přední české specialistky v této oblasti Ludmily Kybalové, si autorka vymezila práci na období od 30. let, resp. od roku 1723, do počátku 90. let 18. století, kdy v českých zemích panoval rokokový sloh či styl ve vývoji odívání, s nímž bezprostředně souvisejí i další důležité pojmy v oblasti odívání jako módní směry, móda a vkus. V práci je zdůrazněna návaznost na typologii barokního období, jež sice zůstává ve své formě v podstatě neměnná, ale dostává novou rokokovou obsahovou náplň, zejména v oblasti materiálů a ozdobných úprav.

Autorka pojímá oděv jako dílčí součást sebeprezentace šlechty. Kulturu odívání této sociální skupiny popisuje jako svébytný znak, který může ovlivnit i chování a jednání šlechticů a šlechticů. Proto obecné principy rokokové módy ukazuje i na příkladech pánských rokokových oděvů. V hierarchicky uspořádané společnosti je sebeprezentace české šlechty úzce spojena s prostředím panovnického dvora, jehož kultura odívání je představena na několika dobových portrétech. V této souvislosti bych chtěla poznamenat, že od roku 1766 byla povolena vojenská uniforma jako dvorský oděv. Proto popis obleku Petra Leopolda (obr. 33, s. 99) by mohl být doplněn informací, že jedná o slavnostní vojenskou uniformu generála typickou pro habsburské panovníky až do zániku monarchie.

V rámci rokokového typu šlechtického oděvu našla Jana Vlášková řadu dobově i místně podmíněných módních tvarových úprav jak svrchního (živůtky, sukně, pláště) a spodního oděvu (košile, spodničky), tak i pevných či odnímatelných oděvních dílků (límce, manžety, volány, výšivky atd.) a oděvních doplňků (pokrývka hlavy, rukavice, úprava účesu apod.), podle jejichž charakteristických rysů si rozčlenila vnitřní strukturu práce do kapitol po jednotlivých desetiletích. Vzhledem ke správným časovým údajům v celé práci soudím, že letopočet ve větě: „....během vlády Leopolda II., tedy mezi léty 1790-1790” na s. 124, je pouze překlepem a že autorka měla v úmyslu uvést rok konce vlády Leopolda II. 1792. Vnitřní struktura práce je přehledná

a vyvážená.

Kulturně historickému přístupu autorky k dané tématice odpovídají také využívané metody. Na reprezentativním vzorku vybraných dobových portrétů autorka popisuje, analyzuje a srovnává dobový oděv a jeho doplňky. Je třeba vyzdvihnout její „mravenčí“ práci s ikonografickými prameny, pomocí kterých dokládá odlišné typy oděvů předepsané normami (např. oděvními řády) a oděvů upravených podle individuálního vkusu šlechtice či šlechtičny. Jednoznačně pozitivně hodnotím využití komparativní metody, jejíž promyšlené závěry přispěly velkým dílem ke kvalitě předkládané práce.

Autorka se snažila ve své práci „důstojně“ vyrovnat se složitou odbornou terminologií, která se od 70. a 80. let minulého století se začala jak v českém jazyce, tak v dalších evropských jazycích zpřesňovat. Proto v souladu s evropskou terminologií by měl být pro typ mužského rokokového vypasovaného svrchního oděvu odpovídající francouzskému výrazu *justaucorps* použit v práci spíše termín *kabát* než *kabátec* (např. s. 62, s. 73, s.102).

Předložená bakalářská práce je hodnotným příspěvkem k dosavadnímu bádání o kultuře odívání v našich zemích. Jana Vlášková prokázala schopnost pracovat s historickými prameny a odbornou literaturou a zároveň i schopnost prezentovat své vlastní názory.

Proto její práci plně doporučuji k obhajobě. Navrhuji přitom hodnocení výborně.

V Praze dne 5.9.2011

PhDr. Dagmar Kutílková